
Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право

УДК 343.92

DOI 10.33244/2617-4154.1(10).2023.124-134

М. М. Забарний,

канд. юрид. наук

e-mail: 30.07@nusta.edu.ua

ORCID ID 0000-0002-8772-9149;**Д. Л. Вітюк,**

канд. юрид. наук, доцент,

Державний податковий університет

e-mail: dashastarosta@ukr.net

ORCID ID 0000-0002-3457-9984

ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ КРИМІНОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті наголошено, що корупція в Україні є проблемою номер один за всю історію становлення та функціонування української державності. Висловлений двісті років тому крилатий вислів історика Карамзіна, що відбиває сутність української держави в одній фразі «Кради», актуальний і сьогодні. Основна проблема корупції в Україні полягає в тому, що самі закони закладають корупційний простір через неоднозначність їх тлумачення та формулювання. Традиційно після прийняття будь-якої програми, концепції, закону у сфері протидії корупції відбувається додаткове формальне забезпечення у вигляді обов'язкової публікації у ЗМІ, а найцікавіше в кожній структурі – створення громадських рад, які не виконують тих функцій, які на них покладені, а історичні особливості свідчать і доводять, що будь-яка дія, спрямована на боротьбу з корупцією, має протилежний результат. Сьогодні немає єдиного розуміння щодо запобігання цьому явищу через те, що починати потрібно зі зміни психології людей, від морально-політичного клімату в суспільстві, яке не бачить або не довіряє державним настановам, які існують сьогодні. Завдяки цьому сформувалася громадська думка, що сама влада корумпована на всіх рівнях і для того, щоб стався перелом у свідомості людей, необхідно показати невідворотність покарання. Лише після цього в суспільстві буде дійсно нетерпиме ставлення до корупції, коли влада сама підвищить свою відповідальність перед суспільством, коли судова система буде повністю незалежною від влади і відбудеться певний поштовх у запобіганні корупції.

Відмічено, що сучасна особливість корупції виражається у клієнтсько-корпоративній формі відносин між українськими чиновниками, що засновані на

відданості та меценатстві і є, по суті, яскравим продовженням номенклатурної корупції. Особливістю клієнтсько-корпоративної моделі української реальності є те, що постійний пошук мецената має будь-які політичні та економічні важелі, які можна використати в певній корупційній схемі. Сформована масова свідомість українського суспільства сьогодні представляє жахливе видовище через те, що жодне життєве питання на практиці неможливо вирішити без надання платних послуг. Усе це призводить до стагнації суспільно-політичного життя держави за рахунок корупційної складової. Концептуальний аналіз різних типів утворення Української держави дає змогу виявити закономірності її розвитку, однією з яких є корупційна сутність розвитку української державності.

Щодо сучасного українського формату запобігання корупції, то основним документом сьогодні є, безумовно, Конституція України, яка виступає як найвищий нормативно-правовий акт в Україні. Правові норми закріплені в Конституції України, де зазначено, що Конституція України має найвищу юридичну силу, пряму дію і застосовується на всій території України. Закони та інші нормативно-правові акти, ухвалені в Україні, не повинні суперечити Конституції України.

Зроблено висновок про необхідність того, щоб боротьба з корупцією мала системну форму, де основними принципами боротьби з корупцією мають бути законність та відкритість влади. Найголовніше, що кримінальні правопорушення корупційного характеру у більшості випадків залишаються безкарними щодо тих, хто їх вчинив.

Ключові слова: корупція, аналіз, запобігання, історико-правові ознаки.

Метою статті є дослідження історико-правових особливостей кримінологічного аналізу запобігання корупції в Україні та вироблення на цій основі актуальних висновків і пропозицій.

Постановка проблеми. Основна проблема корупції в Україні полягає в тому, що самі закони закладають корупційний простір через неоднозначність їх тлумачення та формулювання. Традиційно після ухвалення будь-якої програми, концепції, закону у сфері протидії корупції відбувається додаткове формальне забезпечення у вигляді обов'язкової публікації у ЗМІ, а найцікавіше в кожній структурі – створення громадських рад, які не виконують тих функцій, які на них покладені, а історичні особливості свідчать і доводять, що будь-яка дія, спрямована на боротьбу з корупцією, має протилежний результат. Сьогодні немає єдиного розуміння щодо запобігання цьому явищу через те, що починати потрібно зі зміни психології людей, від морально-політичного клімату в суспільстві, яке не бачить або не довіряє державним установам, які існують сьогодні. Завдяки цьому сформувалася громадська думка, що сама влада корумпована на всіх рівнях і щоб стався перелом у свідомості людей, необхідно показати невідворотність покарання. Лише після цього в суспільстві буде дійсно нетерпиме ставлення до корупції, коли влада сама підвищить свою відповідальність перед суспільством, коли судова система буде повністю незалежною від влади і відбудеться певний поштовх у запобіганні корупції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичною основою цієї статті стали сучасні наукові розробки вітчизняних та зарубіжних учених щодо дослідження історичних етапів запобігання корупції у їх правовому вимірі.

Виклад основного матеріалу. Концептуальний аналіз у сфері запобігання корупції в Україні варто розглядати через певну матрицю формування державно-організованої корупційної складової. На думку Л. Ю. Лубського, в Україні впродовж історичного розвитку склалося декілька типів державності, які, власне, мали корупційне підґрунтя у вигляді вотчинного, поліцейського та палацового формату. Під час демонтажу патримоніального типу держави інституційна матриця функціонування обумовлена безумовним служінням державі та тотальним культом, що призводить до розподільчої економіки, побудованої за принципом системи «годування» [1, с. 23].

Поняття «годування», по суті, є синонімом корупції в Україні, що на рівні ментальності сьогодні повною мірою проявляється у кримінальних провадженнях останніх років щодо міських голів, які часто називають регіон саме як отримання максимальних можливостей для збагачення. Сучасне так зване «вотчинове право» є актуальним у сучасних реаліях, коли мер міста починає відчувати себе таким собі «князем» і має право робити все, що заманеться, конструюючи певні корупційні схеми.

Що ж до теорії поліцейської держави, яка прийшла на зміну родовому праву, то вона починається з часів правління Петра I, який почав розвивати державне управління через призму нормативно-правових актів і службових обов'язків. Принцип служіння Батьківщині в загальних обрисах поліцейської державності ґрунтувався на формулі служіння Вітчизні, вважалося служіння в ім'я загального блага. Але навіть у цей період історії корупція процвітала в близькому оточенні Петра I. Отже, поліцейська держава за Петра I знаходить нову формулу побудови держави, що виражається в культурі служіння державі, стає своєрідним брендом, який істотно штовхає християнську ідеологію державного управління на другу лінію, що в принципі і сприяло не перешкоджанню розвитку корупції.

Перехід до палацової державності в Україні пов'язаний з періодом із середини XVIII до початку XX стст. і характеризується переорієнтацією інтересів з публічних на дослівні. Як зазначає І. І. Глібова, «палацова влада» була зацікавлена у майже винятковому збагаченні тих, хто її складав, тобто надзвичайно вузького соціального шару [2, с. 85].

Розглядаючи наступний історичний тип державності, варто зазначити, що він охоплює весь радянський період. З позицій історичної ретроспективи номенклатура заклала цікавий феномен адміністративних працівників так званої політичної номенклатури у вигляді вічних лідерів, які з власної волі практично не залишали своїх посад. Це явище заклало певний клан, який досі присутній на політичній арені Української держави на всіх рівнях від державного до місцевого.

Концептуальні основи радянської номенклатури характеризуються: 1) класовим характером державної влади; 2) однопартійною політичною системою; 3) винятково роллю правлячої партії; 4) партійно-ідеологічним контролем за управлінням справами в державі.

Сучасна особливість корупції виражається у клієнтсько-корпоративній формі відносин між українськими чиновниками, що засновані на відданості та меценатстві і є, по суті, яскравим продовженням номенклатурної корупції [1, с. 23].

Особливістю клієнтсько-корпоративної моделі української реальності є те, що постійний пошук мецената має будь-які політичні та економічні важелі, які можна використати в певній корупційній схемі.

Сформована масова свідомість українського суспільства сьогодні представляє жахливе видовище через те, що жодне життєве питання на практиці неможливо вирішити без надання платних послуг. Усе це призводить до стагнації суспільно-політичного життя держави за рахунок корупційної складової.

Концептуальний аналіз різних типів утворення Української держави дає змогу виявити закономірності її розвитку, однією з яких є корупційна сутність.

Щодо сучасного українського формату запобігання корупції, то основним документом сьогодні є, безумовно, Конституція України, яка виступає як найвищий нормативно-правовий акт в Україні. Правові норми закріплені в Конституції України, де зазначено, що Конституція України має найвищу юридичну силу, пряму дію і застосовується на всій території України. Закони та інші нормативно-правові акти, прийняті в Україні, не повинні суперечити Конституції України.

Поняття корупції визначено Законом України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII: «Використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [3].

Варто також зазначити, що запобіганням корупції є діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, організацій та окремих осіб у межах їх повноважень: щодо виявлення та подальшого усунення причин корупції; виявлення, запобігання, припинення, розкриття та розслідування корупційних правопорушень; мінімізації та/або усунення наслідків корупційних правопорушень.

Збиток від кримінальних правопорушень корупційного спрямування значний. Держава зазнає великих збитків в економічній сфері, відбувається порушення ринкових механізмів. Діяльність Президента України В. В. Зеленського в боротьбі з корупцією є показовою, починаючи з прийняття ряду нормативно-правових актів проти корупції, щороку організовується живе спілкування з народом, постійно вживаються заходи для боротьби з цим негативним явищем. Незважаючи на це, статистика корупційних кримінальних правопорушень України постійно зростає, це видно.

Проаналізувавши дані, можна зробити висновок, що збиток від кримінальних правопорушень корупційної спрямованості за 2020 рік приблизно дорівнює збитку за

попередні 4 роки. При цьому показник ставлення держави до боротьби з корупцією визначався кількістю кримінальних проваджень. 2020 року найбільшу кількість корупціонерів притягнули до відповідальності.

На жаль, навіть ідеальні закони не створюють безумовних гарантій дотримання всіх приписів. Порушення антикорупційного законодавства все ще поширені.

Факти недотримання посадовими особами заборон та обмежень також встановили правоохоронні органи. Їх виявили майже на третину більше, ніж 2019 року. Це особливо важливо з огляду на можливість застосування до недобросовісних чиновників такого ефективного антикорупційного заходу, як звільнення через втрату довіри.

Ще одним стримуючим фактором є конфіскація майна, набутого з непідтвердженими доходами у державних службовців.

Звичайно, є результати і відбувається руйнування стереотипу всездозволеності та безкарності нечистих чиновників, але згідно з індексом сприйняття корупції (SPI), який відображає сприйняття ситуації з корупцією в окремих країнах бізнесменами та аналітиками, як закордонні, так і представляючи самі країни, позиція України в антикорупційному рейтингу не втішна. Звичайно, з цим індексом можна не погодитися, і він дійсно оцінює досить суб'єктивно, але на сьогодні в Україні немає єдиної системи оцінки корупції, зокрема методики її розрахунку в різних сферах суспільного життя. Ця обставина ускладнює формування та реалізацію антикорупційної політики, а, відповідно, актуалізується необхідність створення такої системи.

Як боротися з корупцією в Україні:

1. Висловлюються думки щодо необхідності виключення з Конституції України норми про пріоритет міжнародного права над національним. Але за умови, що українське право має перевагу над міжнародним, вся міжнародно-правова база, яка регулює боротьбу з корупцією, відійде на другий план, а українське законодавство залишиться основним регулятором у цьому сегменті, що зі свого боку призведе до зростання внутрішньої корупції.

2. Влада, яку формує корупція, здатна не боротися з корупцією, а лише продовжувати її. В Україні існує досить великий поділ між владою і суспільством. Органи, які мають представляти народ і репрезентувати чистоту влади, голосно називають органами народного представництва, їхня відповідальність перед народом часто виражається лише на словах. Інститути громадянського суспільства повинні діяти як міст між владою і суспільством.

3. Недовіра владі виражається в ситуації, коли чиновники різних рівнів мають розкішні палаци не тільки в нашій країні, а й за кордоном, а також майно та рахунки, зареєстровані на членів їхніх сімей та «знайомих». Майно має бути законним і прозорим, особливо якщо рахунки чи майно належать державним службовцям.

Для ліквідації корупції варто провести глибоку перебудову всього апарату державного управління, розірвати непотрібні зв'язки. За кожне питання має відповідати лише один відділ, але не повинно бути управлінського «вакууму». Можна припустити, що вакуум можна заповнити, запровадивши систему подвійного підпорядкування. Система передбачає, що співробітники перебувають не в одному місці, а мобільні. Це

стимулюватиме результати праці, адже їхня діяльність безпосередньо вплине на заробітну плату. Гідна заробітна плата та страх бути покараним за корупцію зменшать бажання порушувати закон.

Необхідно, щоб боротьба з корупцією мала системну форму, де основними принципами боротьби з корупцією мають бути верховенство права та відкритість влади.

Досліджуючи питання історико-правових особливостей кримінологічного аналізу запобігання корупції в Україні, варто також звернути увагу на тенденції у законодавстві зарубіжних країн у цьому напрямі.

Протидія корупції за кордоном здійснюється різними методами карального та превентивного характеру. Не втрачають своєї актуальності каральні, кримінально-правові методи, що застосовуються в усіх країнах світу для боротьби з різними проявами корупції, про що свідчить законодавчий досвід зарубіжних країн останніх років. Не менш важливим є запобігання корупції у державній і приватній сферах, формування антикорупційної культури в суспільстві.

У всьому світі антикорупційне законодавство спрямоване на правове забезпечення вирішення таких завдань, як запобігання (первинне та вторинне) корупційних дій і покарання за корупцію як протиправне діяння (сукупність дій). Незважаючи на те, що набір антикорупційного законодавства надзвичайно великий і різниться від регіону до регіону, існує декілька загальних блоків галузевих антикорупційних актів:

– Кримінальне законодавство (КК), яке включає норми про відповідальність фізичних та юридичних осіб за активну та пасивну вигоду, підкуп іноземних посадових осіб, торгівлю впливом, відмивання грошей тощо, а також окремі кримінальні закони. Акти, видані разом із кодексами (Австралія, Німеччина, Італія, Канада, США, Франція тощо) або, наприклад, Закон Великобританії про хабарництво 2010 року [4] були повністю інноваційними, особливо в частині кримінальної відповідальності юридичних осіб, і визнані набагато більш суворими, ніж Конвенція проти підкупу іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях, оскільки не встановлює терміну давності для кримінального переслідування та не містить жодних інструкцій щодо імунітету від кримінального переслідування для членів парламенту чи суддів або прокурорів;

– законодавство, що регулює приватне право, яке передбачає санкції за корупційні правопорушення, пов'язані з аудитом, корпоративною етикою тощо (Австралія, Бразилія, Великобританія, Італія, Канада, Словенія, США, ПАР);

– законодавство, що регулює взаємодію органів державної влади та недержавних інституцій, зокрема лобіювання;

– законодавство, що регулює питання публічної сфери, а саме виборчого права, державної служби, конфлікту інтересів (Австралія, Великобританія, Грузія, Молдова, Республіка Корея, США, Франція, Чехія тощо). Часто дії цих законів поширюються не лише на державних службовців, а й на керівників компаній за державною участю. Так, відповідно до Закону Французької Республіки про прозорість суспільного життя від

11 жовтня 2013 р. керівники державних установ промислового та комерційного характеру зобов'язані щорічно подавати до Вищого органу з питань прозорості суспільного життя декларацію про конфлікт відсотків і майнового стану, що включає доходи та витрати за звітний період. Ця вимога стосується також акціонерних колективів за мажоритарною участю держави та місцевих колективів. Проект нового французького закону про прозорість, боротьбу з корупцією та модернізацію економіки, опублікований 30 березня 2016 р., має на меті подальше посилення боротьби з корупцією та передбачає організацію спеціальної служби, відповідальної за запобігання корупції та допомогу у виявленні корупції, це: створення реєстру лобістів; захист і фінансування інформаторів тощо.

Водночас на формування європейського законодавства впливав і продовжує впливати підхід, розроблений в англо-американській теорії, що, безсумнівно, вплинуло на формулювання стандартів, закріплених у міжнародних конвенціях і договорах, особливо в частині використання інституту цивільної конфіскації.

Заслужує на увагу публікація в окремих країнах комплексних актів, у яких законодавець намагався максимально охопити державну та приватну сфери державного життя: закони Італії про запобігання корупції та боротьбу з беззаконням у державному управлінні 2012 р. та про злочини проти державного управління; Закон Словенії про доброчесність і боротьбу з корупцією 2010 р.; Закон Республіки Казахстан від 18 листопада 2015 р. № 410-V Антикоруptionної системи протиповітряної оборони (далі – Антикоруptionний закон Казахстану) тощо.

Особливе місце серед антикорупційних актів посідає законодавство про захист і заохочення осіб, які повідомляють про корупцію, яке в деяких країнах уже міцно увійшло в арсенал заходів, спрямованих на запобігання корупції (США, Румунія, Республіка Корея).

Аналіз основних напрямів кримінальної політики ряду держав у сфері протидії корупції дає змогу виділити основні тенденції розвитку законодавства цих країн. Насамперед, варто зазначити про встановлення законодавчого визначення корупційних діянь, про розробку переліку таких діянь та їх розмежування за окремими розділами національного кримінального законодавства.

Закон про запобігання та контроль корупційної діяльності 2004 року в Південно-Африканській Республіці посилив відповідальність за корупцію та інші злочини, пов'язані з корупційною діяльністю. Закон включає загальне поняття «корупція» як злочин і в наступних нормах конкретизує зміст корупційної діяльності залежно від кола осіб і заборонених дій, які вчиняють: 1) окремі особи (державні службовці, іноземні державні посадові особи; агенти; депутати, законодавчий орган, судові та слідчі працівники); 2) у зв'язку з наданням або отриманням неналежної винагороди; 3) у зв'язку з конкретними питаннями (свідчення та докази в судовому засіданні; контракти; державні закупівлі та тендери; аукціони; спортивні змагання; азартні ігри); 4) через можливий конфлікт інтересів та іншу неприпустиму діяльність (набуття приватного інтересу в контракт, угода чи інвестиція державного органу; залякування свідків; перешкоджання розслідуванню злочину).

Крім того, цей закон містить ряд інших заходів безпеки, зокрема пов'язаних із збереженням майна, яке, ймовірно, підлягає конфіскації. Крім того, з метою введення певних обмежень Міністерством фінансів Південної Африки було створено відкритий для громадськості реєстр, який містить інформацію про осіб і компанії, визнані винними в корупційній діяльності, пов'язаної з тендерами та контрактами.

Посадові особи під загрозою кримінального покарання зобов'язані повідомляти міліцію про всі дії корупційного характеру, які підпадають або можуть підпадати під дію Закону. Подібно до антикорупційного законодавства інших зарубіжних країн південноафриканський закон 2004 року має екстериторіальний характер. У національному законодавстві окремих держав-учасниць СНД, як правило, єдине визначення корупційного злочину не дається, а формулюється шляхом переліку вичерпного переліку дій, вчинених особою з використанням службового становища та/або з метою отримання вигоди для себе або третіх осіб. Законодавці однієї групи держав намагаються визначити «корупційний злочин» безпосередньо в межах кримінального законодавства. Існує більш широкий підхід, згідно з яким корупційними злочинами визнаються будь-які умисні дії посадових осіб, спрямовані на незаконне одержання і надання матеріальних благ та інших переваг.

Розвиваючи такі складні питання, деякі країни вже вдалися до криміналізації як цілісного складу хабарництва – обіцянок і пропозицій неправомірних переваг. Наприклад, у КК Азербайджану (ст. 311 «Одержання хабара (пасивний хабар)», ст. 312 «Хабарництво (активний хабар)») і КК Молдови (ст. 333 «Отримання хабара», ст. 334 «Давання хабара») відповідальність за пропозицію будь-яких або матеріальних благ чи обіцянку (запевнення) їх одержання, по-перше, закріплена в диспозиціях відповідних кримінально-правових норм і, по-друге, входить до поняття «одержання хабара» та «дача хабара» [5, с. 195]. У кримінальному законодавстві інших держав можливість криміналізації пропозиції та обіцянки хабара досі залишається лише на рівні наукового чи законодавчого обговорення, що може бути пов'язано з труднощами у правозастосовчій практиці [6, с. 17].

У межах рекомендацій Конвенції ООН проти корупції 2003 р. про необхідність криміналізації незаконного збагачення (ст. 20) «піонерами» криміналізації незаконного збагачення є Кримінальний кодекс Республіки Молдова від 18 квітня 2002 р. № 985-XV (ст. 3302 «Незаконне збагачення») [7] та КК Киргизької Республіки від 1 жовтня 1997 р. № 68 (ст. 308-1 «Незаконне збагачення»). При цьому законодавство кожної з цих країн з урахуванням національних правових принципів по-різному визначає аспекти такої криміналізації [5, с. 58]. Варто зазначити, що сучасні антикорупційні міжнародні стандарти [8] затверджують та рекомендують криміналізацію дій юридичних осіб. Цей інститут був запроваджений у кримінальне законодавство лише двох держав-учасниць СНД. Наприклад, в Азербайджані кримінально-правові заходи, що застосовуються до юридичних осіб, передбачені Загальною частиною Кримінального кодексу і в кримінально-правовому розумінні розглядаються як інші заходи кримінально-правового характеру. Інший напрям криміналізації інституту кримінальної відповідальності

юридичних осіб простежується в кримінальному законодавстві Молдови, де поряд з фізичними особами суб'єктами злочину визнаються юридичні особи, а щодо них – особливості покладення певних видів покарань.

Висновки. Отже, протидія корупції в Україні полягає в проблемі законодавства. До боротьби з корупцією мають бути залучені всі установи держави, громадські організації, громадяни. Велика відповідальність лежить на владі, яка має діяти відкрито та співпрацювати із суспільством. Відкритість влади – це забезпечення доступу громадян до інформації про діяльність органів виконавчої влади, про корупцію та результати боротьби з нею, про порядок прийняття та виконання урядових рішень, про обов'язкове декларування доходів громадян, службовців, надання інформації про нерухоме майно чиновників та їх сімей тощо. Найважливішим союзником держав у боротьбі з корупцією є громадянське суспільство. Без ефективної взаємодії з неурядовими організаціями, з громадянським суспільством, залучення до цього процесу громадськості, громадських формувань неможливо вирішити проблему корупції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лубський Р. О. Державність як соціальна реальність. *Фонд науки і освіти*. 2014. 292 с.
2. Глібова І. І. Палацова держава в сучасності. *Політична концептологія*. 2011. № 2. С. 82–89.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 07.10.2021).
4. Bribery Act 2010. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents> (дата звернення: 12.05.2022).
5. Семикіна О. І. Кримінальне законодавство про злочини корупційної спрямованості: проблеми та перспективи вдосконалення. *Взаємодія органів державної влади при розслідуванні злочинів корупційної спрямованості: проблеми та шляхи їх вирішення*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 100-річчю від дня народження видатного російського вченого Миколи Сергійовича Алексєєва, Москва, 23 жовтня 2014 р. М., 2014. С. 194–198.
6. Сидоренко Е. Л. Конвенція ОЕСР по боротьбі з підкупом іноземних посадових осіб при здійсненні міжнародних комерційних угод та перспективи вдосконалення кримінального законодавства. *Міжнародне кримінальне право і міжнародна юстиція*. 2013. № 1. С. 13–18.
7. Registrul de Stat al Actelor Juridice al Republicii Moldova. URL: <http://lex.justice.md/gu/331268/> (дата звернення: 12.05.2022).
8. Конвенція ООН про кримінальну відповідальність за корупцію від 27 січня 1999 р. (ст. 18). 2009. № 20.

REFERENCES

1. Lubskiy R. O. Derzhavnist yak sotsialna realnist. *Fond nauky i osvity*. 2014. 292 s.
2. Hlibova I. I. Palatsova derzhava v suchasnosti. *Politychna kontseptolhiia*. 2011. № 2. S. 82–89.
3. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (data zvernennia: 07.10.2021).
4. Bribery Act 2010. URL: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2010/23/contents> (data zvernennia: 12.05.2022).
5. Semykina O. I. Kryminalne zakonodavstvo pro zlochyny koruptsiinoi spriamovanosti: problemy ta perspektyvy vdoskonalennia. *Vzaiemodiia orhaniv derzhavnoi vlady pry rozsliduvanni zlochyniv koruptsiinoi spriamovanosti: problemy ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoj 100-richchiu vid dnia narodzhennia vydatnoho rosiiskoho vchenoho Mykoly Serhiiovycha Aleksieieva, Moskva, 23 zhovtnia 2014 r. M.*, 2014. S. 194–198.
6. Sydorenko E. L. Konventsiiia OESR po borotbi z pidkupom inozemnykh posadovykh osib pry zdiisnenni mizhnarodnykh komertsiinykh uhod ta perspektyvy vdoskonalennia kryminalnogo zakonodavstva. *Mizhnarodne kryminalne pravo i mizhnarodna yustytysiia*. 2013. № 1. S. 13–18.
7. Registrul de Stat al Actelor Juridice al Republicii Moldova. URL: <http://lex.justice.md/ru/331268/> (data zvernennia: 12.05.2022).
8. Konventsiiia OON pro kryminalnu vidpovidalnist za koruptsiuu vid 27 sichnia 1999 r. (st. 18). 2009. № 20.

M. Zabarny, D. Vitiuk. Historical and Legal Features of Criminological Analysis of Corruption Prevention in Ukraine

The article emphasizes that corruption in Ukraine is the number one problem in the entire history of the formation and functioning of the Ukrainian statehood. The winged expression of the historian Karamzin, said two hundred years ago, reflecting the essence of the Ukrainian state in one phrase “Steal”, is still relevant today. The main problem of corruption in Ukraine lies in the fact that the laws themselves create a space for corruption due to the ambiguity of their interpretation and wording. Traditionally, after the adoption of any program, concept, law in the field of combating corruption, there is additional formal support in the form of mandatory publication in the media, and the most interesting thing in each structure is the creation of public councils involved not in the performance of the functions assigned to them, but historical features testify and prove that any action aimed at combating corruption has the opposite result. Today there is no common understanding regarding the prevention of this phenomenon, because it is necessary to start with a change in the psychology of people, from the moral and political climate in a society that does not see or does not trust the state organizations that exist today. Thanks to this, a public opinion has formed that the government itself is corrupt at all levels, and in order for a change in people's minds to occur, it is necessary to show the inevitability of punishment. Only after that there will be a truly intolerant attitude towards corruption in society, when the government itself

Забарний М. М., Вітюк Д. Л. Історико-правові особливості кримінологічного аналізу запобігання корупції в Україні

will increase its responsibility to society, when the judiciary will be completely independent of the government and there will be a certain impetus in preventing corruption.

It is noted that the modern feature of corruption is expressed in the client-corporate form of relations between Ukrainian officials, based on devotion and patronage and, in fact, a vivid continuation of nomenclature corruption. A feature of the client-corporate model of Ukrainian reality is that the constant search for a philanthropist has any political and economic leverage that can be used in one or another corruption scheme. The prevailing mass consciousness of Ukrainian society today is a terrible sight due to the fact that not a single vital issue can be resolved in practice without the provision of paid services. All this leads to the stagnation of the public and political life of the state due to the corruption component. Conceptual analysis of different types of formation of the Ukrainian state allows us to identify the patterns of its development. One of which is the corruption essence of the development of Ukrainian statehood.

As for the modern Ukrainian format for preventing corruption, the main document today, of course, is the Constitution of Ukraine, which acts as the highest legal act in Ukraine. Legal norms are enshrined in the Constitution of Ukraine, which states that the Constitution of Ukraine has the highest legal force, direct effect and is applied throughout the territory of Ukraine. Laws and other normative legal acts adopted in Ukraine must not contradict the Constitution of Ukraine.

It is concluded that the fight against corruption should have a systemic form, where the main principles of the fight against corruption should be the rule of law and openness of power. Most importantly, criminal offenses of a corrupt nature in most cases go unpunished against those who committed them.

Key words: *corruption, analysis, prevention, historical and legal features.*

Стаття надійшла до редколегії 4 січня 2023 року